

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmívelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 6 frt.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.
Szerkesztőség: Hidutoza 32.
Lapkiadó: **HARMATH JÓZSEF**
kereskedő-nyomdatulajdonos-czég. főtér.

H I R D E T É S I D I J .

Arszabály szerint.
Kéziratok nem adatkak vissza.

Még egy őszinte szó!

Tisztelt barátom, dr. Jankó, nemrég e helyen egy cikket publikált, melylyel az, a mit most el akarok mondani, közvetlenül ugyan nem, de közvetve mégis összefüggésben van. Jankó azt ajánlja, hogy építsenek Tordán egy történeti muzeumot és mindjárt hoz adatokat is arról, hogy kinek milyen és mennyi régisége volna kiállítandó etc. etc. Annyira belement a dolog részletezésébe, hogy szinte csodáltam, mikor nem láttam még kijelölve a helyet, hol volna felépítendő a muzeum és honnan vesznek majd rokkant katonákat a tárgyak őrzésére!

Más alkalommal tényleg örömet olvastam volna végig e cikket és még hozzájárultam volna annyiban, hogy Torda városának bemutatam volna terveket és költségvetést a muzeumról, mert minden embernek kötelessége, a civilizáció és tudomány érdekében hatni, a mennyire tőle telik. De most, hol rövid itt tartózkodásom alatt megismerni iparkodtam a helyi viszonyokat, szinte pazarlásnak tartanám e muzeum-terv kivitelét.

Engedje meg a t. olvasó-közönség, hogy álláspontomat a következőkben kifejtssem. Mikor Tordára értem, rendkívül meglepett, hogy piszkos, rongyos fészek helyett egy kellemes fekvésű, szép utcákkal, terekkel és pompás parkkal bíró városkát találtam. Fokozódott bámulatom, mikor láttam, hogy Tordán ipar, kereskedelem in floribus, hogy közönsége intelligens, rendszerető, egy szóval olyan, mely képes a már meglevő kulturális niveaufokozatosan emelni. Így tehát nem lehetett Torda ellen semmi kifogásom, míg nem Jankó dr. barátom cikke és terve eszembe juttatá első sorban, hogy Tordának talán másra volna szüksége, mint muzeumra, másod sorban pedig, hogy „post equitem sedet atra cura“, magyarul „az előre törekvés mögött ott van a pénzügyi mizeria“.

Valóban, mikor arról gondolkodtam, mire volna nagy szüksége Tordának, azt találtam, hogy bizony még sokra; de semmire sem oly mértékben, mint tiszta ivó vízre. Nem csupán mérnöki, de sokkal inkább egészségügyi szempontból fogom a vízkérdést röviden fejtegetni. Hogy a víz mindenféle idegen any-

got tartalmaz az öt alkotó H.-n. és O.-n. kívül, azt mai nap mindenki tudja. A tenger vizében máig vagy 70 elem jelenlétét lehetett konstatálni, az édes vizekben pedig vagy fele annyit. Van a vízben feloldva szénsav, salétromsav, ammonia, borsav, van benne mész, kálium, nátrium chlor etc. etc. nem csak csekély, hanem néha dominans mértékben képviselve, mint pl. a tordai tavakban a só. A folyóvíz még ezen anyagon kívül tartalmaz oldatlan állapotban részecskéket azon talajból, melyen keresztül veszi útját; így a kavics, a homok (fövény), az iszap nem egyéb, mint kisebb-nagyobb méretű, többé-kevésbé lecsiszolt szilárd rész, melyet a folyó a partról vagy a medréből elszakítva, magával sodrott.

De van a vízben még más is a kémiai és mechanikai alkotórészekon kívül és ez a gazdag flóra, mely benne uralkodik. Ismét nem a nagy tömegű harasztok, vízi növények azok, melyek fontosak reánk nézve, hanem a rendkívül apró bakteriumok, melyeket csak a legjobb mikroszkopokkal láthatunk és melyek oly nagy mennyiségben és változatos-

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZAJA.

KOSSUTH LAJOST . . .

Hazám . . . : hazám, édes hazám,
Hón szeretett nemzetem,
Tudjátok-e, nagy nap van ma:
Kossuth Lajost éltetem . . . ?!

Ma kilenczven éve annak,
E nemzeti ünnepen,
Hogy a miénk szive-lelke:
Kossuth Lajost éltetem!

Dicsó egy nap, ritka ünnep,
Mélyen annyi-érzelem
Kél szívünkben, s elszáll messze:
Kossuth Lajost éltetem.

Távol tőlünk Olaszthonban
El a jó agg csöndesen,
Turin-fala között él
Kossuth Lajost éltetem!

Amnyi vihar, balsors után,
A mennyi dült népünkben,
A szabadság szent bajnokát,
Kossuth Lajost éltetem!

Mint a kőszirt, megámadva
Zivatartól vérszesen. —
A negyvenes évek hősét
Kossuth Lajost éltetem!

Lelke minden erejével
Harczolt, küzdött dicsően
Alkotmányos jogunk védő
Kossuth Lajost éltetem!

A szabadság . . . egyenlőség,
Lángolt, forrott szívében;
Testvériség jelszaváért:
Kossuth Lajost éltetem!

A sors végzett, Hadúr győzött,
Megtört minden küzdelem,
Csaták után imádkozó
Kossuth Lajost éltetem!

Megbűnhődünk, — ha volt vétünk,
Tanunk reá az Isten,
Béke után is szenvedő
Kossuth Lajost éltetem!

Oh de hányszor gondol vissza,
S köztünk élne szívesen;
Az esküjét így megtartó
Kossuth Lajos: éltetem . . .

Lobogjon ma háromszínű
Lobogó a kezünkben,
A magyarnép génuszát:
Kossuth Lajost éltetem!

És mellünkön diszkokarda
Ékesítsen fényesen,
— A nagy idők nagy emberét:
Kossuth Lajost éltetem

Éljen soká, éljen, éljen,
Éltesse a jó Isten,
A magyarnép apostolát:
Kossuth Lajost éltetem!!

GSPANN KÁROLY.

(Torda, 1892 aug. 24.)

Kisértetben.

Egy órával előbb hozták haza a mentők az öreg, részeges kőművest. Feleslegesnek tartották már a kórházba szállítani. A gyalatlan szalmaágyon alaktalan nyers hústömeg feküdt, nem volt azon semmi emberi sem. Valahol a körúton bukott le az egyik épülő palota harmadik emeleti állványáról.

Athanáz atyának nem sok dolga akadt már vele. Feladta rá az utolsó kenetet, imádkozott kissé mellette, azután a vén, totyogós házmeister végig vezette megint a pinzelakások szűk, penészes sikátorán. Kora reggel volt még egészen; a sötét, piszkos udvaron alig mozgott egy-két álmosképi szolgálóleány.

Csak az egyik sarokban a csenevész, sárga levelű oleánderbokrok mögött zörgött valaki. A lépések megszire az ócska fakorlátan fiatal leány támaszkodott ki. Feje hanyagul összecsavart piros kendőbe volt kötve, derekára könnyű, lyukacsos kendő dobva, hogy fehér

vállá, gömbölyü nyaka fedetlenül maradt, csipkés inge szélébe leándervirág dugva, másikat meg foga között harapdálta össze. Gunyos pajkos mosolygással fordult feléjük.

— Adj Isten, szent atyus!

A magas termetű, fiatal szerzetes megállott egy perczre. Sötét, átható merev tekintetét a leányra szegezte. Felemelte karját, mintha ördögöt akarna üzni. Majd hevesen le-bocsátotta megint. Borus aczán is meglátszott a mély elsápadás. A meglepett leány hirtelen visszahúzódott, de még utólérte őket gonosz, kihívó kacagása.

Az öreg házmeister méltatlankodva rázta fejét.

— Ettől az istentelen személytől senkinek sem lehet békessége.

A szerzetes ingerült, folytott hangon kérdezte:

— Ki volt?

— Ki? Hát a Pipacs, tisztelendő atyám.

Az a haszontalan Pipacs. Egész éjjel dalol, iszik, dorbézol a kávéházakban, de már hajnalban talpon van, hogy rontsa bontránkoztatasa a népeket.

A szerzetes megbiczentette szép, dushajú fejét, azután emelt fővel nyugodt lépésekkel ment tova az utcán. A járó-kelők udvariasan útát engedtek neki és mély tisztelettel üdvözölték mindenfelé. Ismerte mindenki az arany-szájú kapuczinus atyát; hivi rajongtak érte, mint valami felsőbb lényért, ellenségei félték tőle.

Valami vad, félreeső, nyomoruságos oláh faluban született. Élete első tizenhat évét szabad ég alatt, irtatlan rengetegben töltötte, a hegyi nyájakat őrizgette. Nyáron a határszéleken portyázó rabló kőzakkal harczott, télen telhetetlen farkasfalkák ellen. Itt hozta össze

ságban vannak meg, hogy minden csepp víz, egy vagy több nagy respublicának a hazája. Mindenki ismeri a bacteriumok azon szeretetre méltó tulajdonságát, hogy az emberi testben, kellő viszonyok közt betegséget okoz; de nem mindenki tudja, hogy a vízben levő bacteriumok egy része egészen ártatlan és csak egy másik része, melyet a bacteriologus igen jól ismer, bir káros hatással a szervezetre. Ma, midőn a kolera réme már hazánkban is megjelent, az orvosok nem szünnék meg hangoztatni, hogy kiki csak főtt vizet igyék, mert ismeretes, hogy forralási temperaturában a bacterium elhal és így e víz élvezete kevésbé veszélyes; a szilárd vagy chemiai alkatrészek pedig ugyis alig veszélyesek és csupán a víz színét, szagát, ízét, vagy tisztaságát befolyásolják.

Ime tehát, a mikor röviden elmondottuk a víz hygienikus szerepét, valamint azt is, hogy melyek a jó víz tulajdonságai, ugymint lehetőleg vegyi és mechanikai tisztaság, mellék iz, szag hiánya és bacterium mentesség, most majd mérnöki szempontból folytatjuk. A mérnök ismeri a víz felsorolt tulajdonságát és hiányát és mindezeket egyszerre akar segíteni a vizmű létesítésével. Vizmű alatt értünk egy oly berendezési telepet, mely a vizet beszerzi, tisztítja, conserválja és elosztja. Ebből folyólag leghelyesebb volna tehát egy, a modern technika elvei alapján épített vizművet és vízvezetéket építeni, de tudjuk, hogy ez aránylag drága.

Igy nem marad egyéb hátra, mint hogy a mérnök olyan módszerről gondoskodjék, melynek alkalmazása egyszerűsíti és olcsóbbítja a vizművet. Megfontolva a postulatumokat, ezeknek más módon iparkodunk eleget tenni, mint a sorsa egy szelid lelkű, vakbuzgó dalmát kapuczinus baráttal, kinek bizonyára feltűnt a gyönyörű testü, okos szemü, vad férfü. Elkezdett beszélni vele Istenről, vallásról, bibliáról; a fiu mohón nyelte az ájtatos szavakat, a mig egy napon könyezve, összekulcsolt kezekkel bukott lábai elé:

— Vigy engem magaddal, atyám!

Onnan a havasi okolból került a novicius — házba. Törhetlen szorgalommal, igazi paraszt kitartással tanult, munkálkodott. Egész forrongó lelkét betöltötték a bibliai tökéletesedés emésztő vágyai. Azzal a tiszta, rajongó kultusszal vette körül a szeplőtlen istenanya személyét, a mely egészen a középkori lovagok mythikus, ábrándos hódolatára emlékeztetett. Megvagyok róla győződve, hogy Pipacs volt az első nő, a kire a földiek közül egy pillantása esett. És ezért az egy felesleges pillantásért és egész napi kegyetlen veszekléssel büntette meg magát.

De másnap újra látta Pipacsot, estefelé a városi kórházból jövet. Piros, kaczer, könnyü batistba volt öltözve, keblére bokréta volt tűzve búzavirág és margarétából, a sok piros szalag csak úgy repkedett utána. Már mesziről kihíván a szerzetesre szegezve szabados tekintetét. Athanáz lesütötte szemét, a vér gonosz háborgással pezsdült meg ereiben. Mikor már csak egy nehán lépésnyire voltak egymástól, a leány egyett perdült, átfutott a járda tulsó felére és egy két gyors lépéssel eltűnt az utcza kanyarulatában.

(Vége következik.)

hogy rendesen szokás, azaz alkalmazkodunk a lokális viszonyokhoz.

Arról van szó, hogy a vizet tisztítani kell, ennél egyszerűbb azonban tiszta vizet keresni, vagyis olyat, melynek élvezete semmi veszélylyel nem jár, melynek hőmérséke megfelelő stb. Szó van továbbá arról, hogy a vizmű a vizet a consumensekhez szállítsa; szivesen, ha a consumens kötelezi magát egy bizonyos évi díj fizetésére; ha nem, úgy majd elküldi cselédjét a sajtárral mint eddig, de kap piszkos Aranyos-víz helyett tiszta szűrt vizet. Ha meggondoljuk, hogy ma minden tordai háztartásban átlag legalább 2 kr. fogy el vizért (melyet szamaras kordélyról vesznek), a mi évenként 7 frt 30 krt tesz; ha továbbá megfontoljuk, hogy hány háztartás van, tehát hányszor 7 frt 30 kr. kell egy évben, úgy egy kis számítás meggyőz arról, hogy ezen összegért még a legmodernebb és legtökéletesebb vizmű is berendezhető volna. Ha pedig valaki azon általában jogosult ellenvetést tenné, hogy könnyebb naponként 2 krt. mint egyszerre 7 frtot fizetni, úgy evvel szemben azt lehetne állítani, hogy egy nagyobb-szerű vállalat financirozása ugys nem egy ember, hanem vagy bank, vagy takarékpénztár vagy végül consortium részéről történik, mely kellő biztosítás mellett a befektetett tőkének apró részletekben való visszafizetését, mint egyszerűs mind kamatbiztosítást is, örömmel elfogadja.

Természetesen e helyt csak a kérdés legáltalánosabb részeit tárgyaltam, mert részletes kidolgozása sok munkát igényelne; a viz-beszerzés, esetleges szűrés, elosztás módozatait, mint inkább technikai kérdéseket, nem is érintettem. Csupán azt akartam constatalni, hogy muzeum helyett, mely elég pénzbe kerülne, mindenesetre, üdvösebb és szükségesebb volna egy vizmű és ha a t. olvasó-közönség ezen véleményemet osztva, a kérdés további, részletesebb fejtegetését kívánatosnak tartja, úgy a t. szerkesztőség engedélyével örömmel kész vagyok, e czikket más alkalommal folytatni.

SZARVAS L.
okl. mérnök

A kolozsvári nőiparis-kola.

Ez iskola célja úgy az önfentartásukra utalt, mint a családi körben foglalkozó nőket a leghasznosíthatóbb női-munkanemekben kiképezni.

Az intézetben a következő tanfolyamok vannak: 1. Fehérneművarrás és szabás 2. Himzés és ruhaszabás. 3. Megrendelő (gyakorló) osztály. Mindenik tanfolyamon a tanulási idő 2 évre terjed.

A belépő növendék bármely szaktanfolyamot választhatja s annak végeztével bizonyítványt nyer. Az első szaktanfolyam kötelező melléktárgyai: 1. gépkötés, 2. csipkeverés. A második tanfolyam melléktárgya a ruhaszabás.

A megrendelő (gyakorló) osztályba további gyakorlatra mindkét szaktanfolyam végzett növendékei beléphetnek s munkaképességükkel arányban álló díjazásban részesülnek. A megrendelő osztályba lépők tetszés szerint 3 hónap, 6 hónap vagy egész évre kötelezhetik magukat, de ezen általuk bejelentett időtartam alatt, az iskolában való pontos megjelenés reájuk nézve ép oly kötelező, mint a rendes tanítványokra. A megrendelő (gyakorló) osztály főképp azon czélból állították fel, hogy a szükséges további

gyakorlat megszerzése mellett a végzett növendékeknek tehetségeik érvényesítése és így anyagi előnyök elnyerésére alkalom adassék; s hivatva van a munkás kéznek kenyeret adni.

Az iskola növendékei rendesek és rendkívüliek. Rendes növendékek azok, a kik valamely szaktanfolyamra beiratkoznak. Rendkívüliek, a kik csak valamely külön választott tárgyban, u. m: csipkeverésben, ruhaszabásban, himzésben vagy gépkötésben kívánnak oktatást nyerni.

Azok a növendékek, a kik állami munkamesternői oklevél nyereséhez kívánnak kiképeztetést nyerni, az iskola 3 évi látogatására kötelezetnek, mely idő alatt mindazon elméleti és gyakorlati tantárgyban oktattnak, melyek munkamesternői oklevél elnyerésére elővannak írva és az intézetben is tanítattnak. Az így végzett növendékek a leányiskolákál, mint munkatanítónók alkalmaztnak.

A női ipariskolába a 12 évi életkort betöltött oly növendékek vétetnek fel, kik legalább is folyékonyan olvasni, olvashatóan írni tudnak s egész számokkal a négy alapműveletet értik.

A rendes növendékek belépésük alkalmával a rendkívüliek minden egyes külön tanfolyam megkezdésekor 1 frt 50 kr. beiratási díjat fizetnek. A rendes növendékek havi tandíja 2 frt 50 kr; azok részéről, kik gépet is használnak, 2 frt 80 kr; a rendkívülieké felévre kötelező. A belépő az első és utolsó hó tandíját az első hónapban egyszerre köteles lefizetni, a következő hónapokban, az utolsót kivéve, a fizetések előre eszközöndők. A választmány a tandíj alól különös méltánylást érdemlő esetekben felmentést adhat.

A már bizonyos kézügyességgel belépő és a 16 évi életkort meghaladott növendékeknek az igazgatóság külön vizsgálat alapján a fehérnemű varrási és szabási tanfolyamok 1 évre való összevonását megengedheti.

A tanítási idő reggeli 9 órától déli 12 óráig s délután 2 órától 5 óráig tart.

A rendes növendékek felvétele minden évben szept. 1-től 15-ig történik (az igazgatónőnél, Lyceumnyomda épület, emeleten.) A szabásati tanfolyamba a felvétel szept. 1-től 15-ig és február 1-től 15-ig, a gépkötési tanfolyamba szept. 1-től április 1-ig, a himzésbe szept. 1-től június 1-ig bármely időben történhetik.

Tanterv. I. A fehérnemű varrási és szabási szaktanfolyam. Első év. Fehérnemű varrás kézzel. Jegyzés Kézi himzés: A szabadkézirajz elemei. Nem kötelezett tárgyak: csipkeverés, gépkötés. Második év. Fehérnemű varrás géppel. A fehérnemű szabás, rajzolás és összeállítás alapos tanítása. A szabadkézi rajz folytatása és díszítési rajz.

II. A himzési és ruhaszabási tanfolyamon. Első év. Gyakorlati és elméleti oktatás a ruhaszabásban. Hohlbein technika. Bogozás. Macramé. Initial himzés. Hálózás. Roticell. Guipure munka. Fehérhimzés vászonon és batiston. Második év. Arabs himzés. Jannina technika. Színes himzés kézen és kereten Spanyol csipke, finom és durva filegrán munka. Velencei himzés. Fűfestés. Aranyhimzés. Mintakendők.

Elméleti tárgyak az I. osztályban: magyarnyelv, számtan, olvasás és helyes írás hetenként 1—1 órán. A II. osztályban: magyarnyelv, számtan, hazai történelem írásbeli dolgozattal, hazai földrajz hetenként 1—1 órán.

A III. osztályban magyarnyelv és számtan hetenként 2—2 órán, irálytan és fogalmazás a mindennapi életben előforduló bélyeg- és illeték magyarázattal, hetenként 1 órára. A tanképesítőre készülők még hetenként 2 órán neveléstant és módszertant tanulnak.

Községi iskola Tordán.

A hazában nem találunk várost, mely oly keveset költene iskolai czelokra, mint Torda; iskolája van ugyan elég Tordának de azok közül, egyet sem tart fenn a város, lévén azok állami és felekezeti iskolák. Tény, hogy az állami iskolák dologi kiadásait a város fedezi, de e fedezetet is jó részben a beiratási és tandíjak fedezik. Egész bátran állíthatjuk, hogy Torda városa alig áldoz valamint iskolai czelokra s ez annál szembetűnőbb lesz ha összehasonlítjuk egy más hasonrangú város tanügyi kiadásával.

Mindezeket azért említem fel, hogy a városi képviselő-testület figyelmét felhívjam egy községi elemi iskola felállítására.

Valaki könnyen azt állíthatná, hisz Tordán

van elég elemi iskola, minek a város költségvetését egy újabb kiadással terhelné.

A mi a tordai leány iskolákat illeti, azok elég szép számmal vannak és minden tekintetben megállják helyüket; a fiúiskolákkal már egészen másként áll a dolog.

Vegyük csak sorra őket.

Az új-tordai iskolákról ezuttal nem szölok.

Az ó-tordai ev. ref. fiúiskola annyira túltömött, hogy abba intelligens szülő gyermekét nem adhatja és valóban rendkívüli csudálkozom azon, hogy az ó-tordai ev. ref. egyház ilyen állapotokat megtűr.

Törvény szerint egy tanító keze alá 80 gyermeknél több nem járhat és Bölöni tanító keze alá 110—120 gyermek jár; de maga a tanterem sem felel meg a kor kívánalmainak.

Tessék csak Bölöni tanító urat megnézni mikor 12 órakor kijön az iskolából; úgy néz ki mint az a rab a ki az Aranyos-vizét hordja reggelinkint.

Az ó-tordai unitárius elemi iskola lenne hivatva az intelligens szülők gyermekeit magába fogadni, de fájdalom ez az iskola sem felel meg a várakozásnak.

Ugyan is ebben az iskolában két tanerő van alkalmazva; egyik az egyház kántora a másik egy papjelölt.

A kántor mint okleveles tanító, tanítói teendőit a legkitünőbbben végezheti, a hogy azt a jelenlegi kántor Adorján Domokos úr meg is cselekszi; de még is kérdeni: ha a kántor temet, ki ügyeli növendékeit?

A másik tanerő a papjelölt még csak nem is okleveles tanító, minden évben változni szokott, sőt ha papi állás üresedik még évközben is szokott változni a pap-tanító.

Ezek a folyton meg meg ujló tanerők, egy cseppet sem vállnak előnyére az iskolának.

Az 1891—92. tanévben egy okleveles tanítót, Útó Sándor urat alkalmazta az egyház, s mint halljuk Útó urat elteszik Tordáról még pedig nem azért mintha működése eredményével nem lennének megelégedve, hanem valószínűleg azért, hogy egy papjelöltnek adjanak Tordán addig helyet, míg papi állást nyerhet.

Valóban ilyen körülmények között nem lehet csudálkozni, ha a polg. iskola tanárai arról panaszkodnak, hogy az elemi iskolai növendékek készületlenül jönnek fel a polg. iskolába

Mindezekből egész bátran állithatjuk, hogy Tordának mint más hasonló városnak, nincs egy olyan elemi iskolája a hová minden intelligens szülő nyugodtan beadhatná gyermekét; pedig ha számbavesszük a tordai, gazdagabb polgárokat, és a ma már Tordán nagy számban élő hivatalnokokat, hisszük hogy a városi képviselő-testület mihamarább foglalkozni fog a községi iskola eszméjével.

Schmidt Rezső.

H I R E K.

— **Kossuth Lajos** hazánk nagy fiának nevenapja előestéjét városunk közönsége is megünnepelte. Este a város kivilágított. A zene-egylet pedig a főtéren a hullámzó járókelő közönség előtt 5 darabot játszott. Innen zeneszó és a „Kossuth-nóta“ hangos dalolása közt levonult a ligetbe, s itt Jánki Ferencz szabó által kivilágított Kossuth kép előtt zenélt s a közönség lelkesen énekelt. Dicséretet érdemel Jánki Ferencz szabó a ki román nemzeti-sége daczára, oly fényes tauujelét adja magyar hazafiságának. Nem tudjuk mi készített fel egy idegen ur embert, hogy az ünnepegyével egy magas fára mászva, borizú hangon egy dikciót tartson a közönségnek, hogy a miatt időelőtt szétoszoljon. Hiszen tüntetésről még nem is álmodott a közönség...

— **Panaszólnak az orvosok**, hogy tisztaság tekintetében mindig nagy fogyatékoság van, s a mi különösen bámulatos, éppen a lakótelkeken, udvarokon, hever a sok odatelepített szemétdomb. El kell azokat hordatni onnan tisztelt lakosság, hiszen aestetikai szempontból sem kellemesek azok, hát még egészség tekintetében!

— **Dr. Jankó János** budapesti egyetemi magán tanár Toroczkón, a volt Aranyosszéken és Tordán közel két hónapon át folytatott neprajzi kutatásait befejezte. Munkája a „Kalotaszeg magyar népe“ című könyvének terjedelmesebb, s nekünk mindenesetre érdekesebb lesz. A nemzeti szempontból mindenesetre értékes munka költségeihez a volt Aranyosszék közbirtokossága 50 frttal, Toroczkó városa 100 frttal járult es hisszük, hogy Torda városa sem marad hátra e tekintetben. Dr. Jankó tanár ur lapunkat is megtisztelte a megyei muzeum alapítására vonatkozó cikkével, melyre Rédiger Béla alispán ur mult számunkban némi észrevételt tett. Erre vonatkozik a tanár úr hozzánk beküldött levele, melyet tartalmulag a következőkben közlünk: T. szerkesztő úr! Rédiger Béla alispán urat megverszte oly köztszeteletben és közszeretben álló egyénnek ismerik, hogy az „Aranyosvidék“ 33. számában rávonatkozólag közlötteknek csak az ő rendkívüli lelkiismeretessége tulajdoníthatott oly értelemet, mint aminőt ő annak tulajdoníthatni vélt, de a mi nekem eszem ágában sem volt. E tekintetből az ő nyilatkozatát azt hiszem az egész közönség feleslegesnek tartja. Anyival örvendetesebben láttam, hogy az őszinte szó a tordai nem létező muzeum ügyében mégis hatott, mert most már biztos vagyok, hogy az alispán ur annak létesítésére mindent el fog követni. E sorok szives köztetését kerí tisztelő híve dr. Jankó János.

— **A tordai „Dalkör“** a budapesti dalárversenyen — mint a budapesti lapok írják — a jobbik közé tartozott, s különösen a tenorok gyönyörűen énekeltek, az egyes darabokat szabadosan és művésziileg adták elő. Díjat nem adtak, mert Kecskemétnek ítélte a jury, daczára annak, hogy a tordai dalkör jobban megerdemelte volna. Erdélyből csak a szudvarhelyi dalárda kapott díjat. Azonban megkapták az egyesületi bronz-érmét és a jeles dicséretet, ez eleg sba hozzáadjuk a sok dicséretet, a mit a lapokból elolvastunk, büszkén elmondhatjuk, hogy a tordai „Dalkör“ azért egy olyan kitünő dalárda, a milyen nem sok van Erdélyben. Csak kitartást uraim, a jövő megmutatja, — hogy az igazságtalanul ejtett csorbát ki lehet koszorúlni.

— **A tordai iparos-egylet** szept. 11-ére tervezett nyári tánczvigalma a közbejött akadályok miatt szept. hó 4-én tartatik meg, miről a közönség tisztelettel értesítettik.

— **Két rendelet járványos időben.** Megyénk főorvosa dr. Szentpéteri Lajos sürgősen és hathatósan hozzálát az egészségügyi bajok orvoslásához. Legközelebb két rendeletet bocsátott ki, egyiket a városi tanácshoz másikat a főkapitányi hivatalhoz, melyek közül mindeniket szives megfigyelésre ajánljuk. Egyik így hangzik: Többször volt alkalmam személyesen is tapasztalni azt, hogy a piaczon és főbb utcákon az utca-takarítás a délutáni órákban olyan időben végeztetik, a midőn a forgalom a legnagyobb. Miután ez nem csak kellemetlen a járó-kelőknek, de nagymérvben egészségtelen is, felkérem a tek. tanácsot, hogy a piac- és utca-takarításnak eszközlését a kora reggeli (3—4 óra között,) avagy az éjjeli órákra elrendelni sziveskedjék — Másik ez: Sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy a rendőri közegek absolute semmi jártassággal nem bírnak a véletlen és hirtelen szerencsétlenségek eseteinél alkalmazandó első segélynyújtásban, sőt még a működő orvosnak sem tudnak a legegyszerűbb dolgokban segédkezet nyújtani. Mi okból felhívom a tek. főkapitányi hivatalt, hogy azonnal intézkedni sziveskedjék, melyszerint a rendőri közegek az első segélynyújtás körüli teendőket szakközegek előadása után sajátítsák el. (Ez nem csak hivatalos, de humanus kötelesség is.) Továbbá igen szükségesnek találom a főkapitányi hivatalnál egy mindig és könnyen kézhez kapható mentőszekrény beszerzését.

— **Ma tartják meg a tordai kereskedők nyári tánczvigalmukat.** A ligetben már napok óta csinálják a rendet. A mamák sem késtek lányaikat, cifra toaletbe öltöztetni, pedig előre jelezve volt, hogy itt az egyszerűség a jelige. Örvendenek ennek a divatárusok, mert hiszen, mentől czifrabbak a lányok, mamák és anyósok, annál jobban telik nekik is a zsebük. Pedig a helyi viszonyokkal ismerős mamák sokszor tullicizálják a kolozsváriakat is, olyan elegánsak, csinnal öltöztetik a lányikat. Nem baj az, ha telik!... Ez a mulatság hármias, sikerrel szokott végződni: először a divatárusok jó napi bevételeket csinálnak, pompás haszonnal, másodsor: a kereskedő-egylet pénztára is észrevehetőleg gyarapodik, harmadsor: az erkölcsi siker már jó eleve biztosított. A fiatalság pedig mulat, a zsebe ürül, s másnap nagyon szomorú arczzal, álmosan, kínálja a pórtékát.

— **Értesítés és figyelmeztetés.** A tordai áll. polg. fiu- és leányiskolában és az ezekkel kapcsolatos elemi fiu- és leányiskolákban a beiratások javító- és felvételi vizsgálatok szeptember 1-től 6-ig tartanak, délelőtt 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig. A tanév megnyitása szeptember 7-én, d. e. 8 órakor lesz. A latinnyelvet a polg. fiúiskola négy alsó osztályában mint rendkívüli tárgyat, kellő mértékben fogjuk tanítani; ellenben az V. osztályban a latin és görög a következő 1892—93. iskolai évben rendkívülileg sem fognak előadatni, azok helyett az V. osztályban a polg. isk. kötelezett tárgyait fogjuk az eddiginél nagyobb mértékben, a törvényben megszabott óraszámában tanítani. — Varga Dénes igazgató.

— **Értesítés** Az új-tordai ev. ref. elemi fiúiskolában az 1892/93. iskolai évre a beiratások folyó év szeptember hava 1, 2 és 3-ik napjain eszközöltetnek. A beiratás alkalmával az első félévi tandíj 1 frt 30 kr. iskolaszéki elnök tiszteletes Kállay Sándor urnál előre fizetendő Csákány Sándor, ev. ref. ig. tan.

— **A vidékiek figyelmébe ajánljuk** azon kedvező körülményt, miszerint Heltmann Lajos helybeli luther. lelkes és állami zenetanár a beálló iskolaévben hajlandó 2—3 elemi vagy polg. iskolai leánynövendéknek — esetleg ugyan-annyi finövendéknek előnyös feltételek alatt szállást s teljes ellátást adni. S mivel tudomásunk szerint házánál a társalgási nyelv legnagyobb részben német az illető tanulóra nézve legjobb alkalom nyílik a német nyelv tökéletes elsajátíthatására s azonfelül a leggondosabb felügyelés és nevelés mellett részesülhet alapos zene, (zongora, hegedű, ének, stb.) oktatásban is; a háznál levő zongorán magát tetszés szerint gyakorolhatja.

— **Megyénknek két nagyobb ref. egyháza** lelkeszi állomása van tresedésben: a felvinczi, melyre jelölve vannak Vajda Ferencz püspöki titkár, Benedek Dénes, makfalvi pap, Szécsy Ferencz szudvarhelyi segédtanár, Bartalus János bucaresti esperes, Kiss Albert altorjai körlelkész, Nagy Károly, Jancsó Sándor papjelöltek, Kovács Árpád kaczói körlelkész. A gyéresi egyház község lelkeszi állomására jelölve vannak Veress Károly sz-földvári pap, lapunk szorgalmas belmunkatársa, Papp István kocsárdi, Ujvári István körlelkész, Tóth László karácsonfalvi pap, Bartha Lajos és Jancsó Sándor papjelöltek.

— **Éretlen dinnyéket és gyümölcsöket** kobozott el tegnap a rendőség, melyeket a heti vásárra hoztak tetemes mennyiségben. A kolera a legújabb hírek szerint már Hamburgban is fellépett, s jól teszi közigazgatásunk, ha a közegesség és köztisztaság érdekében minden lehető meg tesz a kellemetlen vendég fogadására.

— **Dege Károly** helybeli lakatos folyó hó 27-én feleségével összeveszett s az aszszonyt felhevült állapotában egy éles reszelővel halálosan megszurta. A tettes önként jelentkezett a törvényszéknél, a hol méltó büntetését megkapja. A szerencsétlen családnak 8 nevetlen gyermeke van. Ezelőtt egy pár évvel még jóra való, szorgalmas iparos volt, de egy idő óta üzletét elhanyagolta s úgy ő, valamint a most halállal vivotó felesége, a nagymérvű pálinkaivásban lelték legnagyobb boldogságukat.

— **Brutális rendőr.** Folyó hó 23-án tartotta meg Holländer József táncz- és vívómester vívó-idényének befejezését, mely alkalomra órállásra Gergely Mihály városi rendőr lett kiküldve, a ki a helyett, hogy a rendet fentartotta volna, jobban tetszet neki azt háborítani, ugyanis egy ottan álldogáló fiatalemberre ment, ki várván a fentnevezett előadás kezdetét és nem kérdezvén tőle van-e jegye, vagy nincs? (holott a már azelőtt meg volt váltva) csak kezdette lökdösni, és sértő szavakkal illetni és csak azután mondvá: hogy nem szabad itt rajta kívül senkinek állani, — talán mérges volt. Jó volna, ha a főkapitány ur szem előtt tartaná eme rendőr magaviseletét, mert ez már nem az első eset, s olyan szavakkal élt, a miért nem ártana az amicét szigoruan megfenyíteni.

— **Tűz.** Májér új tordai köteles-mester háza folyó hó 22-én d. u. 4 órakor meggyült. A tűz okául azt mondják, hogy a padláson fölhalmozott kender, az ott dolgozó munkások vigyázatlansága következtében; lánggra lobbant. A kivonult tűzoltók 1 órai erős munka után a tüzet lokalizálták. A kár nem nagy s a háznak csak a fedele lett a tűz áldozata.

— **Felvétetik egy jó családból való** fiu tanulónak a helybeli könyvnyomdába. Előnyben részesül az, a ki legalább 2—3 gimnáziumot tanult. Értekezhetni Veress Elemér nyomdavezetővel Tordán.

— **Toroczkón** folyó hó 21-én az önk. tűzoltó-egylet javára, a helybeli zene-egylet közreműködésével nyári táncvizsga tartatott az ugynevezett „Bükk“-erdőben. A multság elég jól sikerült. Tordáról is sokan vettek részt, köztük nagyon sok előkelő polgár egész családjával, a kereskedő-segédnek majdnem teljes számban. A nagy hőség, s a kellemetlen por daczára, nagyon jól mulattunk esti 7 óráig. A midőn a tordai zene-egylet zenészó mellett a városba vonult, a hol Zsakó N. vendéglőjében diszes vacsora várt réájuk. Este 8 órakor kezdetét vette a tánc folytatása a városház nagytermében, a hol nők és férfiak, öregek és ifjak, toroczkói szokás szerint, egyaránt tánczra perdültek, s oly fesztellenül mulattak, mintha csak valami örömmünnep lett volna. Asztalos Gábor főszolgabíró, Endes Kálmán körjegyző, Zsakó János postamester és Toroczkói tűzoltó-parancsnok nagyon szívélyesen fogadták a kirándulókat, s minden lehetőt megtettek, hogy az idegenek a közeli nevezetességeket megismerhessék. Mondanunk sem kell, hogy milyen kedves órákat töltöttünk. A ki e város lakóinak szokásait, viseletét nem ismeri, el sem tudja képzelni, milyen egyformaság uralkodik ott, s az a szép nemzeti viselet, s a sok szép leány, rangkülömbőség nélkül toroczkói ruhában, kellemes benyomást gyakorol az idegenre. S azok a erdőségekkel borított vadregényes helyek gyönyörű látványt nyújtanak. Valóban szép itt a természet működése. A négyeseket 60—80 pár tánczolta s a multság a reggeli órákban ért véget. A tordaiak pedig kocsiakra ültek, s a reggeli hűs időben, egy kellemesen eltöltött multság kedves emlékeivel távoztak haza.

— **A „Lassanhajts“** alatti feneketlen mocsarat sokan bámúlták a hétnek egy napján. Az a nevezetesség történt meg ugyanis ott, hogy egy napon lecsapolták róla a vizet, s ezt bámúlták az emberek; de az iszap csak ott van még, s ott is lesz itéletnapig. Estére megint meggyült a víz a sár felett védő paizsul. Hanem ha egy égi háboru alkalmával huznak fel a zsilipet, hogy a rohanó eső vize elsöpörje onnan azt a sok sárt, az lenne ám derék dolog.

— **A túri nyári táncvizsga** szépen sikerült. Dr. Pap Sámuel országgyűlési képviselő úr torda-túri egyházam pénztára javára, megtartott nyári táncvizsga alkalmából utólagosan 15 o. é. frtot, Jakab Károly benedeki ref. lelkész 1 frtot fizetett. E 16 frttal összes bevételünk 87 frt, kiadásunk 21 frt, tiszta jövedelmünk 66 frt. Minden szép cselekedet önmagában hordja jutalmát és a jótettekért csak jót várhatunk. Fogadják a kegyes felülfizetők, úgy magam, mint egyházam nevében elismerő, hálás, forró köszönetemet. Mező Lajos t.-túri ref. körlelkész.

— **Jó volna**, ha rendőrségünk megparancsolná az emésztet-szállítóknak, hogy sziveskedjenek napi munkájukat nem esti 8—9 óra között, hanem legalább estve 10—11 órakor végezni, hogy a járó-kelő városi közönség ne legyen kénytelen érettek, a hűvös estén, sétáját félbehagyni, s utcáról-utczákra menekülni a kelemetlen szállítók elöl.

— **Szerkesztői üzenetek.** A Meissner gyógyszerész-féle tyukszem-tapasz után kérdezőknek tudomására adjuk, miszerint Gajzágó Róbert gyógyszerész úr figyelmessé téve a több oldalról jövő érdeklődő kérdezősködés által, a Meissner gyógyszerész-féle tyukszem-tapasz helybeli főraktárát elvállalta. A Meissner gyógyszerész-féle tyukszem-tapasz tehát helyben Gajzágó Róbert úr gyógyszerésztárában kapható.

NYILTTER. *)

*) E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

A n. é. közönségnek tudomására hozom, hogy

szept. hó 5—15-ig Tordán leszek
és minden

FOGORVOSI ÉS FOGTECHNIKAI

munkát elvállalok.

Lakásom „Magyar-Korona“ szálloda.

Dr. ADLER SÁNDOR J. ALBERT,
fogorvos.

1—3

Sorsjegyek részletfizetésre!

Van szerencsém a t. közönség szives figyelmébe ajánlani a következő eladó sorsjegyeket:

2 drb. Olasz vöröskereszt-sorsjegy havi 1.20 kros részletfizetésre.

3 drb. Magyar vöröskereszt sorsjegy havi 1.50 kros részletfizetésre.

3 drb. Bazilika-sorsjegy havi 90 kros részletfizetésre.

10 drb. Magyarországi „Jósziv“ egyesületi sorsjegy havi 1.40 kros részletfizetésre.

1 drb. 100 franc névértékű 3% Szerb sorsjegy havi 1.70 kros részletfizetésre.

2 drb. Osztrák vöröskereszt-sorsjegy havi 1.50 kros részletfizetésre.

1 drb. Betéti-társasági sorsjegy (csoport E) havi 5 frtos részletfizetésre.

1 drb. Betéti-társasági sorsjegy (Csoport D.) havi 1.90 kros részletfizetésre.

Szíves felvilágosítással és sorsjegyekkel készséggel szolgál

Veress Elemér nyomdavezető
Tordán (fóter).

Vármegyei rendeletek.

Torda-Aranyosvármegye alispánjától.

Szám 6461—1892.

Pályázat.

Torda-Aranyosvármegye, tordai járásban, lemondás folytán üresedésbe jött p.-sz.-királyi segéd-körjegyzői állásra ezennel pályázatot nyitok.

Segéd-jegyző évi fizetése az egész körre nézve 300 frt.

Felhívom a pályázni kívánókat, hogy az 1883. évi I. t.-cz. értelmében felszerelt folyamodványaitak hozzám folyó évi aug. hó 26-ig annál is inkább adják be, mert a később érkező folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

A választás f. évi augusztus hó 30-án, d. e. 9 órakor Puszta-Szt-Királyt, a község házában fog megtartatni. A tordai járás főszolgabírájától.

Tordán, 1892. augusztus 12-én

Dr. DAMOKOS s. k.

Sz. 7267—1892.

A fenti pályázati hirdetményt hatósága területén való közzététel végett küzlöm.

Torda, 1892 aug. 15.

RÉDIGER BÉLA, alispán.

Másolat. 11661—1892. sz.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóságnak.

Átány községből odavaló Juhász Julianna hibás elméjű, mintegy 27 éves nő eltűnt. Személyleírása: 27 éves, református, hajadon, törpe növésű, lesóványodott, feje kicsiny, arcza bésett, ránczos, arcvonás i kifejezéstelenek, azokból az értelem hiány feltűnően leolvasható, tekintete tétovázó és tájékozatlan, haja szőke, fogai épek, szemöldöke szőke, orra tompa, szája vastag dudorodott, szemé szürkés kék. Ruházata egy kékes festő nyári karton szoknyája, kékes színű rozsz kötő, tején barna kis fehér széllel kendő, barnaszínű nyázika (zubzony) veszősvirággal, kezébe egy csomag ruhát vitt, hihetőleg abrosz-féle, a melybe volt kötve egy kis tarinya, melyben egy fanyelű bicska, kenyér és szalonnával.

Felkérem a tek. törvényhatóságot, hogy nevezett egyént hatósága területén köröztetni, feltalálás esetén őt a hevesi szolgabírói hivatalhoz kísérteni, s az eredményről f. évi szept. hó 15-ig étesíteni sziveskedjék.

Sz. 6432—1892.

Fenti körözüvényt köröztetés végett kiamom.
Torda, 1892. július hó 22-én

RÉDIGER BÉLA, alispán.

Sz. 7281—1882.

Valamennyi főszolgabíró és városi tanácsnak.

Kis-küküllő vármegye alispánjának idei 7052 szám alatti átírata szerint:

E vármegyébe kebelezett Völez község szarvas-marha állományában járványos jellegű lépfene betegség konstatáltatván; a község elzárattott és a szarvas-marha sertés és jühorgalom eltiltatott.

Miről ezimed tudomás és közhirre tétel végett ezennel értesítettik.

Torda, 1892. augusztus hó 16-án.

RÉDIGER BÉLA, alispán.

H I R D E T É S E K

felvételnek

az „ARANYOSVIDÉK“ kiadóhivatalában

könyvnyomda.